

terugkeren, op het spoedig herstel van provinciale staten en gemeenteraden en op het bijeenroepen, na de bevrijding, van de 'oude' Staten-Generaal, aangevuld voorzover er lege plaatsen waren. Alle grondrechten moesten, aldus dit memorandum, onverkort weer van kracht worden, er was slechts één keuze: 'tussen de wet en hen die de wet willen verzetten'; bij dat laatste werd mede bedoeld op de illegaliteit benoorden de rivieren, in welker gelederen, zo werd gesteld, 'de haarden van het extremisme van links en van rechts' een grote rol speelden.

Wat in Londen in februari gebeurde (de vorming van het derde kabinet-Gerbrandy waarin geen sociaal-democraten zitting hadden en waarin 'vernieuwde' figuren uit het Zuiden domineerden), doordrong Donker eens te meer van de noodzaak, op de ingeslagen weg voort te gaan en aan tegenkrachten te mobiliseren wat mogelijk was. Hij was het die Teulings met klem aanried, de oprichting van een katholieke partij actief voor te bereiden. Hij besloot voorts, vooral ook op aanraden van Meyer Sluijser die opnieuw uit Londen was overgekomen, een sociaal-democratisch blad te gaan uitgeven: *Het Vrije Volk*. Het Militair Gezag stelde papier ter beschikking voor een dagelijkse oplaag van 25 000 exemplaren. Waar het blad te drukken? De drukkerij van *Oost Brabant* weigerde medewerking, die van *Het Eindhovens Dagblad* stelde zich ruimer op. Onder hoofdredactie van Donker (Thomassen werd een van de redacteuren) begon *Het Vrije Volk* van 1 maart af te verschijnen, aanvankelijk driemaal, later eenmaal per week.¹ De organisatorische moeilijkheden waren groot, vooral op transportgebied, en doordat er aanvankelijk slechts weinig abonné's waren (niet meer dan vijf- tot zesduizend), rezen er grote financiële problemen; die waren achter de rug toen J. W. Lebon, de in mei '40 naar Engeland ontkomen penningmeester van de Vara, die in het bevrijde Zuiden waar hij zich had kunnen vestigen, een van de bestuursleden was geworden van de Sociaal-Democratische Vereniging en van de stichting die *Het Vrije Volk* uitgaf, op het denkbeeld kwam, de gelden welke de Vara vóór mei '40 naar Engeland had overgebracht, als borgsom ter beschikking te stellen voor het verkrijgen van een bank-

¹ Het kostte Donker grote moeite, het NVV-bestuur in het bevrijde Zuiden er toe te bewegen, financieel in de uitgave van het blad te participeren. Dat bestuur verklaarde zich daartoe pas bereid, nadat uit een door Londen ter beschikking gestelde telegramwisseling met bezet gebied was gebleken dat aldaar Kupers, de gewezen voorzitter van het NVV, zich op het standpunt had gesteld dat, al zouden SDAP en NVV ook onderling onafhankelijk worden, de gemeenschappelijke uitgave van een socialistisch dagblad zou worden voortgezet.